

УДК 351.82:338.43(477):061.1ЄС

Л. М. Щуревич,
*аспірант кафедри публічної політики
та політичної аналітики,
Національна академія державного
управління при Президентові України*

ПРІОРИТЕТИ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У межах статті розглянуто основні пріоритети державного регулювання аграрного сектору України. Ідентифіковано проблеми формування аграрної політики та політики сільського розвитку України в контексті європейської інтеграції. Відповідно до цього проаналізовано чинники впливу європейської аграрної політики на зовнішньоекономічні відносини ЄС і України, визначено пріоритети Спільної аграрної політики ЄС у контексті створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Сформовано пропозиції щодо напрямів державної політики євроінтеграції, зокрема з урахуванням чинника реформування Спільної аграрної політики та необхідності інтенсифікації розвитку аграрного сектору економіки України. Розглянуто роль державної аграрної політики в посиленні конкурентних переваг української аграрної продукції, зроблено міжнародні порівняння рівнів підтримки сільського господарства та зіставлення за індексом конкурентоспроможності аграрного сектору країн світу.

Ключові слова: аграрна політика, стратегічні пріоритети, розвиток сільських територій, безпека продуктів харчування, охорона навколишнього середовища, європейська інтеграція України, Спільна аграрна політика ЄС, конкурентоспроможний аграрний сектор.

L. M. Shchuravich,
*post-graduate student of the Department of Public Policy
and Political Analysis, National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine*

PRIORITIES OF AGRICULTURAL POLICY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

Within the limits of this article the main priorities of the state regulation of the agricultural economy of Ukraine are considered. Problems of formation of

© Щуревич Л. М., 2017

agricultural policy and rural development policy of Ukraine in the context of European integration were identified. Accordingly, the factors influencing the European agricultural policy on the foreign economic relations of the EU and Ukraine are analyzed, the priorities of the Common Agricultural Policy of the EU in the context of creating a free trade zone between Ukraine and the EU are determined. The proposals on the directions of the state policy of European integration were formulated, in particular, taking into account the factor of the reformation of the CAP and the need to intensify the development of the agricultural sector of the Ukrainian economy. The role of state agricultural policy in strengthening the competitive advantages of Ukrainian agricultural products is considered, international comparisons of levels of agricultural support and comparison of the competitiveness index of the agricultural sector of the countries of the world are made.

Key words: agricultural policy, strategic priorities, development of rural territories, food safety, environmental protection, European integration of Ukraine, General agricultural policy of ES, competitive agricultural sector.

Постановка проблеми. Входження України до системи світового господарства детермінує трансформацію всієї системи економічних відносин, відповідно, інтеграція України до Європейського Союзу зумовлює об'єктивну необхідність трансформації системи державного регулювання відповідно до вимог глобального економічного простору. У цьому контексті одним із завдань є пошук інноваційних механізмів аграрної політики України. Гармонізація аграрного законодавства із міжнародними стандартами, забезпечення продовольчої безпеки та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва стає запорукою підвищення рівня життя населення. Сучасна аграрна політика України спрямована на реформування суспільних відносин в аграрному секторі економіки, завданням якого є забезпечення існування форм власності на землю та форм господарювання на ній з метою прискореного розвитку сільського господарства і стабільного нарощування продукції рослинництва і тваринництва та продовольчих товарів. На сучасному етапі для здійснення реформування суспільних відносин у системі державного управління потрібно сформулювати пріоритети аграрної політики. А це зумовлює подальший розвиток і розширення публічно-управлінських відносин у системі інноваційних механізмів аграрної політики України в контексті європейської інтеграції.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах швидких трансформаційних процесів, що відбуваються у світі, українські науковці-дослідники аграрного сектору економіки пропонують у численних публікаціях свої варіанти формування аграрної політики та політики сільського розвитку України. Серед них можна виділити таких відомих українських економістів-аграріїв, як С.Дем'яненко [4], С.Кваша [6], Ю.Лузан [7], В.Скоцик [12], Т.Осташко [9], О.Шпичак [16] та ін. Важливі проблеми з теоретико-методологічних аспектів державного регулювання аграрного сектору економіки та використання принципів стратегічного управління при формуванні пріоритетних напрямів аграрної політики представлені в роботах таких українських та зарубіжних учених, як В.Юрчишин [17], І.Міхаліна [8], П.Гайдучкий [3], В.Месель-Веселяка [14], М.Бугрій [2] та ін.

Соціально-економічна трансформація в агропромисловому комплексі викликає потребу у формуванні стратегічних пріоритетів аграрної політики України, зокрема актуальним є визначення передумов становлення конкурентоспроможного українського аграрного сектору, що сприятиме нарощуванню сільськогосподарського виробництва в Україні, а також можливість повернення промислового виробництва на забезпечення потреб агропромислового комплексу. Важливим напрямом такої аграрної політики є оптимальне поєднання ринкових важелів із державним регулюванням. Макроекономічне регулювання повинно поширюватися на всі форми власності господарювання. Слід також вжити заходів щодо захисту внутрішнього товаровиробника в промисловості й сільському господарстві, оскільки завдяки таким заходам формувався високопродуктивне сільське господарство багатьох розвинутих країн світу.

Метою статті є визначення стратегічних пріоритетів аграрної політики України в контексті європейської інтеграції. Досягнення мети зумовлює вирішення таких *завдань*:

- проаналізувати особливості становлення конкурентоспроможного аграрного виробництва сільськогосподарської продукції;
- дослідити специфіку формування та реалізації аграрної політики ЄС;

– визначити основні стратегічні пріоритети державної аграрної політики України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Важливу роль у стратегії розвитку України відіграє аграрний сектор. В основу зазначеної стратегії покладена мета, стратегічні цілі та принципи реалізації аграрної політики згідно з чинними законодавчими та нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність сектору. Головним із пріоритетних напрямів аграрної політики є розбудова стабільного, експортноорієнтованого і конкурентоспроможного на зовнішніх ринках сектору економіки та створення для цього відповідних організаційно-економічних умов.

Україна належить до числа країн із найвищим рейтингом щодо потенційних резервів агропромислового виробництва. Підґрунтям для такого твердження є досить висока концентрація чорноземів (30% світового рівня), вигідне географічне розташування, достатньо розвинена транспортна інфраструктура, наявність значного ринку збуту сільськогосподарської продукції як у самій Україні, так і за її межами.

Уряд України розглядає сільське господарство як стратегічний сектор, який вимагає суттєвого захисту і підтримки через державну політику. Однак довготривала практика державного регулювання з використанням неефективних інструментів аграрної політики, переоцінка політичних гасел щодо самозабезпеченості, складні торговельні бар'єри як на внутрішньому, так і при виході на міжнародний ринки, а також відсутність інноваційних маркетингових інституцій призвели до стагнації українського сільського господарства.

Основними стратегічними завданнями розвитку аграрного сектору України, на думку українських дослідників, у найближчій перспективі повинні стати:

– створення нормативно-правових засад та кооперації й укрупнення дрібних сільськогосподарських виробників у рамках сільських громад;

– підвищення конкурентності української сільськогосподарської продукції та продовольства на зовнішньому ринку, якість та безпечність сільськогосподарської продукції та продовольства на європейських та світових ринках (адаптованість);

- технологічне оновлення виробництва;
- дотримання агроекономічних вимог виробництва, що зменшить ризики збільшення виробничих витрат через зростання зношеності техніки, значні втрати продукції через недосконалість інфраструктури аграрного ринку;
- реалізація сільськогосподарської продукції та продовольства в умовах вузької платоспроможності населення внутрішнього ринку;
- збільшення ефективності самоорганізації та саморегулювання ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, спрощення в консолідації позицій сільськогосподарських товаровиробників у захисті своїх інтересів;
- проведення земельної реформи [14].

Виходячи з цього основними стратегічними цілями розвитку аграрного сектору повинні стати:

- гарантування продовольчої безпеки держави;
- забезпечення прогнозованості розвитку та довгострокової стійкості аграрного сектору;
- сприяння розвитку сільських поселень та формування середнього класу на селі через забезпечення зайнятості сільського населення та збільшення його доходів;
- підвищення інвестиційної привабливості галузей аграрного сектору та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств;
- підвищення конкурентоспроможності продукції, ефективності галузей, стабільність ринків;
- розширення участі України в забезпеченні світового ринку продукцією сільського господарства та продовольства;
- раціональне використання сільськогосподарських земель та зменшення техногенного навантаження аграрного сектору на довкілля [14].

В Україні ще не сформовано ефективну державну аграрну політику, незважаючи на те, що в 2005 р. було прийнято Закон України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року” [5]. Та Закон виявився нежиттєздатним, оскільки державні органи практично повністю його ігнорували. У зв’язку з цим в Україні набрав обертів аграрний бізнес, який через наростаючий диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію

та ресурси промислового походження створив принципово нові форми господарювання в сільській місцевості – агрохолдинги. Їх концентрація зусиль на виробництві експортно-вигідних культур здебільшого не узгоджується з аграрною технологією відтворення родючості ґрунту.

Крім того, здійснення аграрної політики останніми роками суттєво ускладнювалося тим, що реформування супроводжувалося великою сукупністю надзвичайно складних процесів. Це перетворення земельних і майнових відносин власності, організаційно-правове реформування суб'єктів господарської діяльності в агропромислового виробництві, формування економічного механізму й ринкових відносин та інші проблеми, які не виникали раніше.

Не можна не погодитися з відомим українським науковцем О.Созіновим, який зазначає: “Потрібні чіткі уявлення про кінцеву мету, про те, який шлях ми маємо обрати, – чи повернення до індустріального сільського господарства, котре існувало в Україні у 80-х рр. ХХ ст., чи реалізацію нової стратегії формування агросфери на принципах сталого розвитку, біосферно-ноосферного підходу, що ґрунтується на ідеях В.Вернадського. На жаль, усі програми розвитку агропромислового комплексу, розроблені урядом і різними партіями, фактично базуються на засадах, характерних для індустріального сільського господарства другої половини минулого століття” [13, с. 98].

Тому постає нагальне питання про розробку і схвалення на законодавчому рівні концептуальних положень державної аграрної політики, важливим завданням якої повинні бути гарантування продовольчої безпеки країни, забезпечення пріоритетного розвитку агропромислового комплексу з визнанням сільського господарства базовою галуззю економіки.

У наш час кожен рік для селянина – це випробування та невизначеність, підсилені викликами на світових ринках, від яких внутрішній ринок є цілковито залежним. А тому на всі виклики сучасності необхідно реагувати комплексно і швидко з обов'язковою гнучкою й ефективною участю держави. Потрібно вжити невідкладних заходів на рівні всіх гілок влади, щоб негативні тенденції в аграрній галузі не поглиблювалися, а загальна ситуація не набула критичних ознак. Більшість селян розраховує на потужну бюджет-

ну підтримку аграрної галузі, не враховуючи при цьому фінансові можливості країни.

Насправді державна підтримка дасть плоди лише тоді, коли спиратиметься на реальні цілі та можливості, правильні пріоритети й рішення. Вивчення цього питання свідчить, що поєднати бажання селян зі скромними бюджетними можливостями – справа не проста, але реальна. Однак для цього система державної підтримки та регулювання розвитку сільського господарства має бути докорінно змінена. По суті, йдеться про новий етап аграрної політики в Україні.

Хорошим прикладом для наслідування може стати досвід Європейського Союзу. З початком упровадження реформи Спільної сільськогосподарської політики на 2014–2020 роки зросли перспективи сільського господарства. Для її початку понад двадцять років упроваджувалися послідовні реформи, що збільшили ринкову орієнтацію на сільське господарство, забезпечуючи при цьому підтримку доходів і безпеку виробників, поліпшили екологічні вигоди, зміцнили підтримку розвитку сільських територій. Нова політика продовжує рухатися в тому самому напрямі – від продукту до підтримки виробника. Визначені основні цілі:

- економічні, які включають продовольчу безпеку і глобалізацію, зниження темпів зростання продуктивності, мінливість ринкової ціни, тиск на витрати виробництва через високі ціни на сировину, погіршення позиції фермерів у продовольчому ланцюгу постачання;
- екологічні – щодо ефективності ресурсів, якості ґрунту і води, загроз у місцях проживання та біорізноманіття;
- територіальні, де сільські території стикаються з демографічним, економічним і соціальним розвитком, включаючи депопуляцію і рух бізнесу [18].

Бюджет Спільної сільськогосподарської політики на 2014–2020 роки становить 362,8 млрд євро, з яких 277,9 млрд передбачено безпосередньо на виплати, а 84,9 млрд – на розвиток сільських територій. Збалансований, прозорий і справедливий розподіл прямих платежів між країнами і фермерами зробить продуктивною спільну аграрну політику [18].

Нова політика спрямована на більш ефективне, цілеспрямоване і послідовне забезпечення екологічних суспільних благ,

ураховуючи різноманітність сільського господарства, потенціал аграрного виробництва, кліматичні, екологічні, соціально-економічні умови й потреби всього Європейського Союзу.

Одним із напрямів нової політики є підвищення конкурентоспроможності сільського господарства Європейського Союзу шляхом адаптації інструментів політики до заохочення фермерів реагувати своїми виробничими рішеннями на зростаючий ринковий попит, оскільки незабаром закінчуються всі існуючі обмеження на виробництво цукру, молочних продуктів, вина, поліпшиться доступ до кредитів. Завдання полягає в правильному балансі між результативністю й ефективністю та дотриманні простих правил, запропонованих реформою.

Європейські структури допомагають Україні з поліпшенням бізнесового клімату і стимулювання підприємництва. Зокрема, пріоритетом Європейського банку реконструкції та розвитку є підтримка проектів малого й середнього бізнесу в агровиробництві.

З одного боку, ЄС вигідно допомагати Україні в побудові справжньої демократії, адже демократичні держави діють прогнорозовано, дотримуються міжнародних угод, у них є баланс гілок влади, що унеможливує узурпацію владних повноважень. Водночас зрозуміло, що Європі сильний конкурент в особі України не вигідний, і свій ринок вона буде системно захищати. Ілюстрацією цього є реалізація Угоди про зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом, що вступила в дію з 1 січня 2016 р. Наприклад, отримані квоти на безмитні поставки багатьох товарів у країні ЄС є надто малими й не відповідають виробничим можливостям українського продовольства. Отже, потрібен перегляд квот на агропродукцію шляхом змін та переговорів.

Зокрема, дуже важливе значення надається суспільному усвідомленню, розумінню та сприйняттю політики підтримки фермерів, сільських громад та інфраструктури в сільській місцевості в ЄС. В Україні ж вивчення громадської думки у цій сфері не стало ні звичкою, ні потребою управлінців при розробці певних заходів аграрної політики та їх оцінки. Ключовою темою опитування є визначення того, що європейці знають про спільну аграрну політику Євросоюзу, а також оцінювання думки населення щодо різних заходів фінансової допомоги фермерам і селу. Останне

опитування показало широке схвалення європейцями пріоритетів Спільної аграрної політики ЄС, які були визначені Єврокомісією для фінансової підтримки в новому програмному періоді 2014–2020 рр. Аналізуючи результати цього опитування порівняно з попередніми (2007, 2009, 2012, 2013), Єврокомісія відстежує, як змінилася громадська думка щодо аграрної політики в динаміці.

Протягом досліджуваного періоду в динаміці здебільшого європейці демонструють поліпшення ставлення до сільського господарства та сільської місцевості. Їхні погляди орієнтовані на те, що головна відповідальність щодо забезпечення європейців здоровою і безпечною продукцією високої якості лежить на фермерах, і це збігається з головною метою САП ЄС. У цьому контексті дещо дивним є такий факт: незважаючи на те, що більшість європейців погоджуються із перевагами САП для всього співтовариства, зниження підтримки сільського господарства і сільського розвитку з бюджету ЄС триває. У новому програмному періоді частка САП у бюджеті ЄС скоротиться з 39% (у 2013 р.) до 33% (у 2020 р.).

У 2015 р. порівняно з опитуванням 2013-го покращилося розуміння європейцями того, що для досягнення продовольчого забезпечення сільське господарство потребує тяжкої праці та фінансових інвестицій. У цілому європейці стали більш обізнаними у сфері функціонування спільної аграрної політики в Європейському Союзі порівняно з 2013 р., хоча мало хто знає деталі. Щодо великого розміру бюджету САП більшість респондентів переконані, що це поліпшує торговельні відносини між ЄС і рештою світу (66%) і допомагає полегшити функціонування єдиного ринку ЄС (65%). Європейці переконані, що причина, через яку ЄС витрачає значну частину бюджету на САП, полягає в необхідності фінансової допомоги фермерам, що гарантує стаке забезпечення продовольством громадян ЄС. Якщо загалом громадська думка здебільшого позитивно оцінює сприяння заходів САП забезпеченню європейців здоровою, якісною, безпечною продукцією, то значна частина опитаних вважає, що ЄС не виконує своєї ролі у створенні фермерам і їхнім сім'ям належних стандартів проживання в сільській місцевості. У цьому контексті одним із двох головних пріоритетів САП у новому програмному періоді європейці вважають поліпшення ситуації шляхом посилення ролі фермерів у

продовольчому ланцюзі (45%); другим – необхідність інвестицій для стимулювання економічного зростання і створення робочих місць у сільській місцевості в рамках політики сільського розвитку (47%). Опитані здебільшого підтримують здійснення платежів фермерам на сільськогосподарську діяльність, що спрямовані на екологію та заліснення. Європейці вважають, що скорочення субсидій фермерам буде виправданим у тому разі, якщо вони не дотримуватимуться стандартів якості продукції, здоров'я тварин і екологічних стандартів [1].

Широка роз'яснювальна робота та відстеження громадської думки роблять європейську політику відкритою і зрозумілою як для фермерів, так і для платників податків, які усвідомлюють, на що витрачаються їхні кошти. Відсутність в Україні інституційних важелів впливу на урядову політику поширює “псевдогромадську участь”, не дає можливості для реального впливу громадськості та науковців на формування державної аграрної політики, сприяє “консервації” лобіювання інтересів і прагнень великого капіталу. Поки що в цьому контексті не зроблено навіть наближених до європейських цінностей кроків із залучення суспільства в політичні процеси. Такі інституційні засади навряд чи сприятимуть взаємному розумінню політик у сфері аграрного і сільського розвитку України та ЄС, що визначено в Угоді про асоціацію як один із напрямів зближення сторін [1].

Нинішній період становлення української державності характеризується активним розвитком інститутів громадянського суспільства, які прагнуть не лише впливати на інститути державної влади з метою вироблення адекватної державної політики, а й бути безпосередніми її творцями. Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям громадянин сьогодні має всі можливості брати участь у прийнятті владно-публічних рішень та бути залученим до публічного управління [11].

Тому пріоритетами державної аграрної політики України на сьогодні є комплексний розвиток сільських територій та підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва в умовах інтеграції до Європейського Союзу. Для ефективної діяльності суб'єктів аграрного виробництва державою провадиться формування сприятливих економічних умов шляхом:

- оптимізації міжгалузевих відносин та недопущення монополізму в забезпеченні суб'єктів аграрного сектору ресурсами;
- упровадження ресурсозберігаючих, безпечних та екологічно чистих технологій виробництва сільськогосподарської продукції;
- підтримки сільськогосподарських товаровиробників через запровадження дотацій;
- удосконалення податкової політики в аграрному секторі з метою оптимізації податкового навантаження;
- підвищення ролі самоврядних галузевих і міжгалузевих об'єднань у регулюванні відносин між сільськогосподарськими товаровиробниками, заготівельними, переробними, сервісними та торговельними підприємствами [5].

Одним із найважливіших напрямів державного управління сільським господарством є реформування відповідних органів виконавчої влади шляхом перегляду та чіткого розмежування їх повноважень і делегування окремих функцій регулювання аграрного сектору самоврядним галузевим та міжгалузевим об'єднанням. Галузь завжди менша за масштабом, ніж економіка в цілому, тому ціна помилок, що допускаються органами саморегулювання в ній, відносно менша. До того ж професійних рішень у галузі, в якій належно вибудовано інституції саморегулювання, приймається більше, оскільки їх працівники є професіоналами, на протипагу державним чиновникам, які досить часто не є професіоналами у сфері їх відповідальності.

Крім того, пріоритетність та актуальність цього питання зумовлюється його сучасним станом, що не відповідає європейським стандартам. Рівень демократичного розвитку суспільства й розбудови правової держави безпосередньо пов'язані з ефективністю функціонування фахових саморегульованих і самоврядних об'єднань, що представляють інтереси певної професії, галузі чи сфери діяльності.

Пріоритетним завданням сьогодення для українського аграрного сектору є об'єднання зусиль місцевих громад та сільськогосподарських виробників, що в результаті забезпечить підвищення конкурентоспроможності сільського господарства і сприятиме сталому розвитку сільських територій відповідно до

стандартів ЄС і міжнародних стандартів. Серед стратегічних пріоритетів реформ в аграрній сфері України виділено:

- створення стабільної правової системи, що відповідає міжнародним і європейським стандартам, зокрема шляхом виконання угоди про асоціацію між Україною та ЄС;
- сільський розвиток – відродження українського села;
- сприяння розвитку аграрної освіти, науки та сфери дорадчих послуг;
- захист довкілля та управління природними ресурсами, зокрема лісовим та рибним господарством [10;15].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, агропромисловий комплекс є важливою складовою національної економіки, що поєднує в собі виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку, технічне обслуговування та соціально-економічний розвиток села і забезпечує майже 14% ВВП України та понад 40% її експорту.

Подальше входження до світового економічного простору потребує вдосконалення аграрної політики, розвитку аграрного сектору економіки України, спрямованого на формування ефективного соціально спрямованого сектору економіки держави, здатного задовольнити потреби внутрішнього ринку та забезпечити провідні позиції на світовому ринку сільськогосподарської продукції і продовольства.

Передусім Україна повинна запропонувати якісну продукцію переробки, готові товари з конкурентними перевагами, а не виступати в ролі постачальника сировини. Крім того, конкурентоспроможне аграрне виробництво сільськогосподарської продукції можливе за умови взаємозв'язку та взаємозалежності будь-яких економічних, політичних, соціальних та інших чинників, що впливають на його становлення.

Перспективним напрямом для подальших досліджень на основі використання досвіду Європейського Союзу є запровадження на регулярній основі відстеження громадської думки щодо ставлення українців до сільського господарства, рівня його загальноекономічної та секторальної важливості, зрозуміти роль фермера, агропродовольчого виробництва і сільської місцевості для суспільного добробуту України.

Зокрема, потрібно в контексті Спільної аграрної політики ЄС спрямувати розвиток аграрної галузі на захист економічних інтересів українських товаровиробників і експортерів, а також забезпечити збалансовану тарифну політику, у тому числі щодо чутливих груп сільськогосподарських товарів, та еколого-орієнтоване сільськогосподарське виробництво, що є підґрунтям створення сприятливих умов для розвитку торговельно-економічного співробітництва України. Водночас підвищується увага до захисту навколишнього середовища, безпеки харчових продуктів та умов утримання тварин. Також спільна аграрна політика сприяє реформуванню аграрної галузі з метою врахування проблем навколишнього середовища та безпеки харчових продуктів у роботі фермерів.

Отже, зростанню агропромислового виробництва на основі єдності економічних та соціальних інтересів суспільства сприятиме реформування аграрної галузі з послідовним формуванням соціально орієнтованих стратегічних пріоритетів аграрної політики та чітке їх дотримання, а саме:

- регуляторна політика в аграрному секторі;
- конкурентоспроможність продукції сільського господарства;
- розвиток галузей аграрного сектору економіки;
- раціональне використання залучених природних ресурсів;
- формування різних категорій господарств.

Україна має бути лідером із виробництва екологічно чистих продуктів, світовою житницею. Заслужити цей статус дасть змогу розвинутий агробізнес, який за підтримки уряду здатен стати наріжним каменем українського процвітання.

Список використаних джерел

1. Бородіна О. Прозорість спільної аграрної політики у ЄС: емпіричні докази [Електронний ресурс] / Олена Бородіна. – Режим доступу: <https://dt.ua/ariculture/prozorist-spilnoyi-agrarnoyi-politiki-u-yes-empirichni-dokazi-.html>.

2. Бугрій М. Спільна аграрна політика Європейського Союзу: можливості та виклики для України / М. Бугрій, І. Клименко, І. Ус. – Київ : НІСД, 2011. – 19 с.

3. Гайдуцький П. І. Незалежна економіка України / П. І. Гайдуцький. – Київ : ТОВ “Інформ. системи”, 2014. – 528 с.
4. Дем’яненко С. І. До питання про стратегію розвитку аграрного сектору економіки України / С. І. Дем’яненко // Економіка АПК. – 2014. – № 1. – С. 14–19.
5. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року : Закон України // Голос України. – 2005. – 16 листоп.
6. Кваша С. М. Методологічний базис прийняття суспільних рішень в аграрній політиці / С. М. Кваша // Економіка АПК. – 2013. – № 8. – С. 12–21.
7. Лузан Ю. Я. Сучасні проблеми та основні фактори розвитку аграрного сектору України / Ю. Я. Лузан // Економіка АПК. – 2014. – № 6. – С. 5–9.
8. Міхаліна І. Розвиток аграрної політики України в контексті вступу в ЄС : монографія / І. Міхаліна. – Київ : Вид-во НАДУ, 2006. – 212 с.
9. Осташко Т. О. Ринкова трансформація аграрного сектора : монографія / Т. О. Осташко ; Нац. акад. наук України, Ін-т екон. прогнозування. – Київ : Фенікс, 2004. – 274 с.
10. Офіційний сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm.
11. Публічна політика та суспільні зміни в Україні в контексті євроінтеграції : монографія / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович, О. Г. Пухкал та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. – Київ : НАДУ, 2017. – 247 с.
12. Скоцик В. Як нам жити в епоху змін? / Віталій Скоцик. – Київ : Самміт-книга, 2017. – 176 с.
13. Созінов О. Агросфера України у XXI столітті / О. Созінов // Вісн. НАН України. – 2001. – № 10. – С. 96–104.
14. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2012. – 218 с.
15. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (Розділ V. Економічне та галузеве співробітництво. Глава 17. Сільське господарство та розвиток сільських територій) [Елект-

ронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

16. Шпичак О. М. СОТ та економічні проблеми АПК України / О. М. Шпичак // *АгроІнКоМ*. – 2008. – № 3–4. – С. 18–22.

17. Юрчишин В. В. Проблеми і перспективи посткризового відновлення: глобальна економіка та Україна : монографія / В. В. Юрчишин. – Київ : Заповіт, 2012. – 228 с.

18. Overview of CAP Reform 2014–2020 [Electronic resource] // *Agricultural Policy Perspectives Brief*. – 2013. – December. – N 5. – Accessed mode : http://ec.europa.eu/agriculture/policy-perspectives/policy-briefs/05_en.pdf.

References

1. Borodina, Olena (2016), “Transparency of the common agricultural policy in the EU: empirical evidence”, available at: <https://dt.ua/ariculture/prozorst-spilnoyi-agrarnoyi-politiki-u-yes-empirichni-dokazi-.html> (Accessed 15 April 2016).

2. Buhrij, M. (2011), *Spil'na ahrarna polityka Yevropejs'koho Soiuzu: mozhlyvosti ta vyklyky dlia Ukrainy* [The Common Agricultural Policy of the European Union: Opportunities and Challenges for Ukraine], Us NISD, Kyiv, Ukraine.

3. Hajduts'kyj, P. I. (2014), *NeZalezhna ekonomika Ukrainy* [Independent economy of Ukraine], TOV Informatsijni systemy, Kyiv, Ukraine.

4. Dem'ianenko, S.I. (2014), “On the strategy of development of the agricultural sector of Ukraine”, *Ekonomika APK*, vol. 1, pp. 14–19.

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), *The Law of Ukraine “On the Basic Principles of the State Agrarian Policy for the Period until 2015”*, Holos Ukrainy.

6. Kvasha, S.M. (2013), “Methodological basis of social decision-making in agricultural policy”, *Ekonomika APK*, vol. 8, pp. 12–21.

7. Luzan, Yu.Ya. (2014), “Modern problems and main factors of the agricultural sector development in Ukraine”, *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 5–9.

8. Mikhali, I. (2006), *Rozvytok ahrarnoi polityky Ukrainy v konteksti vstupu v YeS : monohrafiia* [Development of agricultural

policy of Ukraine in the context of EU accession: monograph], Vyd-vo NADU, Kyiv, Ukraine.

9. Ostashko, I. (2004), *Rynkova transformatsiia ahrarnoho sektora: monohrafiia* [Market transformation of the agricultural sector: monograph], Nats. akad. nauk Ukrainy, In-t ekon. Prohnozuvannia, Feniks, Kyiv, Ukraine.

10. Official site of the European Union, available at http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm.

11. Teleshun, S. O. Sytnyk, S. V. Rejterovych, I. V. and Pukhkal, O. H. (2017), *Publichna polityka ta suspil'ni zminy v Ukraini v konteksti ievrointehratsii : monohrafiia* [Public policy and social changes in Ukraine in the context of eurointegration: monograph], NADU, Kyiv, Ukraine.

12. Skotsyk, Vitalij (2017), *Yak nam zhyty v epokhu zmin?* [How do we live in an era of change?], Sammit-knyha, Kyiv, Ukraine.

13. Sozinov, O. (2001), “Agrosphere of Ukraine in the XXI century”, *Visnyk NAN Ukrainy*, vol. 10, pp. 96–104.

14. Lupenko, Yu. O. and Mesel'-Veseliaka, V. Ya. (2012) *Stratehichni napriamy rozvytku sil's'koho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 roku* [Strategic directions of development of agriculture of Ukraine for the period till 2020], 2nd ed, NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2013), “Association Agreement between Ukraine and the European Union (Section V. Economic and Industrial Cooperation, Chapter 17. Agriculture and Rural Development.)”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984> (Accessed 16 September 2014).

16. Shpychak, O.M. (2008), “WTO and economic problems of the agroindustrial complex of Ukraine”, *AhroInKoM*, vol. 3–4, pp. 18–22.

17. Yurchyshyn, V. V. (2012), *Problemy i perspektyvy postkryzovoho vidnovlennia: hlobal'na ekonomika ta Ukraina : monohrafiia* [Problems and Prospects for Post-Crisis Recovery: The Global Economy and Ukraine: monograph], Zapovit, Kyiv, Ukraine.

18. Agricultural Policy Perspectives Brief (2013), “Overview of CAP Reform 2014–2020”, available at: http://ec.europa.eu/agriculture/policy-perspectives/policy-briefs/05_en.pdf (Accessed December 2013).

Summary

Problem setting. Ukraine's affiliation with the global economy predetermines transformation of the entire framework of economic relations, and, accordingly, Ukraine's integration into the European Union causes the objective necessity to align the system of public regulation with requirements of the global economic space. The need to form a competitive Ukrainian agricultural sector of the domestic economy sets priorities for the agricultural policy of Ukraine. In the framework of the implementation of the EU-Ukraine Association Agreement, orientation towards European values in creation of a new system of management of agricultural and rural development, the relevance of the development of a new agricultural policy is beyond doubt. And it clearly identifies its reorientation to strategic social objectives with well-defined priorities, effective implementation mechanisms and reliable sources of funding.

Recent research and publications analysis. Formation of the agricultural policy and rural development priorities, theoretical and methodological aspects of the public regulation of the agricultural sector of the economy and the use of principles of strategic management have been considered by Ukrainian and foreign scientists M.Bugriy, P.Haiducky, I.Michalin, S.Demyanenko, V.Mesel-Veselyak, S.Kvasha, V.Skotsyk, T.Ostashko, O.Shpychak, V.Yurchyshyn and others.

The paper objective – to define strategic priorities of the Ukrainian agricultural policy in the context of European integration.

The paper main body. The agricultural sector plays an important role in the development strategy of Ukraine. It relies on the purpose, strategic objectives and principles for implementation of the agricultural policy, being regulated by the current laws and statutory acts. The main priority of the agricultural policy is to build a stable, export-oriented economy being competitive in the global market, and establish appropriate organizational and economic conditions to this end. In particular, due to integration of efforts of local communities and agricultural producers, which will result in increased competitiveness of agriculture and will promote development of rural areas on the basis of sustainable development and in accordance with EU standards and international standards.

Experience of the European Union can be taken as a good example to follow. With the launch of the Common Agricultural Policy reform in 2014–2020, the prospects for agriculture have improved.

Conclusions of the research. Further entry into the world economic space requires improvement of the agricultural policy, development of the agriculture sector of the Ukrainian economy aimed at formation of an effective socially oriented sector of the state economy, capable of meeting needs of the domestic market and ensuring leading positions in the world market of agricultural products and food.

In the context of the Common Agricultural Policy of the European Union, it is necessary to streamline development of the agricultural sector in order to protect the economic interests of Ukrainian producers and exporters, as well as to ensure a balanced tariff policy.

Thus, the agriculture sector reform with the subsequent formation of socially oriented strategic priorities of agricultural policy and their strict observance would contribute to the growth of agricultural production on the basis of the unity of economic and social interests of the society.